

De Coöperatieve Zuivelfabriek te Grouw

Het veertigjarig bestaan

Heden werd het veertigjarig bestaan van de Coöperatieve Zuivelfabriek te Grouw gevierd met een excursie van de leden naar Warga, waar de Centrale Melkrichting van de Frico en naar Leeuwarden, waar de gebouwen van de Coöperatieve Condensfabriek werden bezichtigd. In zaal Schaaf werd een gemeenschappelijke maaltijd gehouden. Na afloop van de excursie werd thee gedronken in hotel Oostergo.

De VOORZITTER van de jubileerende coöperatie sprak een welkomstwoord, waarna de beheerder, de heer U. J. TERPSTRA een herdenkingsrede hield, waaraan het volgende is ontleend:

In Februari van het jaar 1896 kwam een twaalftal boeren samen uitsluitend met het doel de oprichting van een coöperatieve zuivelfabriek in nadere overweging te nemen, omdat reeds geruimen tijd zich de meening had postgevat, dat een dergelijke fabriek te Grouw voor de daar wonende boeren en dus voor de geheele plaats van groot belang zou zijn.

Aan drie hunner, de heeren C. Hooghiemstra, A. Th. de Groot en A. G. Jelles, werd opgedragen een algemeene vergadering van belangstellenden op te roepen en verder te doen wat hun zou voorkomen noodzakelijk te zijn. Het eerste werk van deze commissie was zich te verzekeren van de hulp van zaakkundigen en vakmannen. De heeren Tj. Kuperus, destijds directeur van de coöperatieve zuivelfabriek te Roordahuizum en D. J. de Jong, veehouder te Idaard, verklaarden zich bereid de besprekingen in te leiden. De heer P. G. Halbertsma was zoo welwillend het voorzitterschap op zich te nemen, terwijl de heer B. H. Gorter zich belastte met het secretariaat.

Nadat de noodige publiciteit aan de zaak was gegeven, werd 10 Februari 1896 een vergadering gehouden waar ongeveer 80 personen tegenwoordig waren.

De heer Kuperus sprak over de geldelijke voordeelen, gelegen in het deelgenootschap eener coöperatieve zuivelfabriek, terwijl de heer D. J. de Jong zijn onderzinkingen als deelhebber in zulk een vereeniging tot onderwerp zijner bespreking nam. De heer Mesdag, zuivelconsulent te Leeuwarden, mede ter vergadering aanwezig, trachtte het groote belang der boterfabrieken aan te toonen door te wijzen op het centrifugeeren op groote schaal, het pasteuriseren en het maken van goede ijskelders.

CZ. Grouw ca. 1955

Bron: "Erfen Wereld"

Het resultaat van deze vergadering was, dat een voorloopige verbintenis werd getekend door 53 personen, waarna een commissie van voorbereiding werd benoemd.

De oprichtingsvergadering heeft plaats op 2 Maart 1896.

De voorzitter deelt daar mee, dat een geschikt terrein aan het voorloopig bestuur is aangeboden voor f4000; dat de fabrieksgebouwen geraamd zijn op f24,875, de machinerieën op f9360, samen een bedrag vormend van f 38.235.

Er is gerekend op het verwerken van de melk van 1200 koeien en er zal een leening moeten worden uitgeschreven van f 40.000 à 4 pct. Deze mededeelingen worden met grooten bijval begroet, waarna de statuten van de op te richten vereniging en bloc worden goedgekeurd.

Het voorloopig bestuur treedt af, terwijl in het nieuwe bestuur zitting nemen de heeren R. Nieuwveen, G. W. v.d. Meer en A. Th. de Groot. Eerstgenoemde bedankt reeds spoedig, waarna In zijn plaats gekozen wordt de heer A. G. Jelles.

Naast het bestuur werd een college van commissarissen benoemd: uit de obligatiehouders de heer P. G. Halbertsma, uit de leden de heeren B. G. Sienema en O. Jansma.

In de vergadering van 28 Mei wordt tot beheerder benoemd de heer Tj. Kuperus te Roordahuizum en in de bestuursvergadering van 3 September het volgend personeel:

J. Sijtema, klerk salaris *f* 3 per week;

J. Holtrop, le kaasmaker, salaris *f* 9 en *f* 8 per week;

K. Hoekstra, 2e kaasmaker, salaris *f* 8 en *f* 7 per week;

D. Hoekstra, le botermaker, salaris *f* 9 en *f* 8;

Hoekema, machinist, salaris *f* 9 en *f* 8 per week;

T. de Boer, centrifugist, salaris *f* 7 en *f* 8 per week;

D. de Boer, melkontvanger, *f* 8 en *f* 7 per week;

F. Kerkhof, pakhuisknecht, salaris *f* 8 en *f* 7 per week,

en als melkvaarders op 5 October K. Budstra, S. Dijkstra, B. Kleinhuis, Th. Looijenga, J. van Zwol en O. IJpenga op een uurloon van 12½ cent.

De inwerkingstelling van de fabriek had plaats op den 19en October 1898.

De hoeveelheid melk in de eerste week geleverd bedroeg 29.278 K.G. waarvoor 4½ cent per K.G. werd betaald.

De uitbetaling naar vetgehalte kwam voor 't eerst aan de orde 7 April 1897, doch men wilde er niet aan, ook de volgende jaren niet; telkens en telkens werd het afgestemd en zoo duurde het tot 28 November 1910, dat een voorstel om bij de berekening van de waarde der melk het vetgehalte als maat aan te nemen, werd aangenomen.

In 1898 blijkt de fabriek reeds te klein en wordt besloten tot uitbreiding. De hoeveelheid aangevoerde melk bedroeg in April 1898 reeds 20.000 K.G. per dag en in 1902 was de hoogste melkaanvoer reeds gestegen tot 30.000 K.G. per dag; de kleinste 8000 K.G. De kaasprijzen zijn flink loonend, terwijl er veel vraag is naar magere kaas, zoodat bijna alle melk gecentritugeerd wordt.

In 1901 worden in zake de regeling van melkverkoop in het dorp twee panden aangekocht en betaald uit het reservefonds dat pl. m. *f* 5600 groot is.

In de ledenvergadering van 28 November 1904 deelt de beheerder mee, dat de melkprijs over October 6,1 cent per K.G. bedraagt. Sedert het bestaan van de fabriek is dit voor dezen tijd van het jaar de hoogste prijs. Als oorzaak worden genoemd de hoge kaasprijzen: kaas met 1 pct. vet in de melk is verkocht voor 21 ct. per pond, terwijl magere nagelkaas 13½ , cent het pond opbrengt.

Het bestuur. Zittende v. l. n. r. de heeren B. de Leeuw, secretaris, B. Jonkman, voorzitter, K. J. Terpstra, beheerder. Staande v. l. n. r. de heeren L. W. Dijkstra, H. E. van der Meer en S. A. Vriesema, vice-voorzitter.

Coöp. Zuivelfabriek Grouw

Bron: LC 19 oktober 1936

Midden Juli 1907 wordt besloten de fabriek te verbouwen. De kosten worden geraamd op f12.000.

In de vergadering van 4 Mei 1912 wordt besloten mede te werken tot oprichting van de Coöperatieve Zuivelfabriek te Leeuwarden en de oprichting eener coöperatieve vereeniging tot bereiding van melkproducten te helpen bevorderen; terwijl overgegaan wordt tot het aanschaffen van electriche motoren voor drijfkracht.

In 1913 wordt in een buitengewone vergadering aan den beheerder, den heer Tj. R. Kuperus, eervol ontslag verleend wegens zijn benoeming tot directeur van de Coöperatieve Zuivelbank, terwijl in datzelfde jaar tot beheerder wordt benoemd de tegenwoordige funcionaris, de heer K. J. Terpstra.

Aan het einde van het boekjaar 1915/'18 is er een exploitatiesaldo van pl.m. f 55.000. Dit bedrag wordt als volgt verdeeld: ledenaandeelen en ledenfonds f 30.000, afschrijving op gebouwen f 10.000, bijschrijving in het reservfonds f 6000 en uitkeering aan de leden f 9000.

Een belangrijke statuten-wijziging heeft plaats in 1918. Het ledenfonds wordt opgeheven en de bedragen hierop geboekt overgebracht naar ledenkapitaal.

Den 18en October 1919 wordt nog eens besloten tot een belangrijke verbouwing van de fabriek, waarvoor aangekocht wordt de tegenwoordige woning van den beheerder.

Den 24 November 1924 wordt besloten, dat de vereeniging zich aan zal sluiten bij den gezondheidsdienst voor vee in Friesland, terwijl in April 1925 begonnen wordt met het pasteuriseeren van de kaasmelk. Met deze pasteurisatie wordt niet alleen beoogd verbetering van de kwaliteit, doch ook de aflevering van tuberkelvrije wei.

In 1933 wordt het ledenkapitaal aan de leden uitgekeerd. Om in de behoefte aan bedrijfskapitaal te voorzien wordt bij het onderling boerenverzekeringsfonds een leening gesloten, terwijl de leden in de gelegenheid gesteld worden gelden á deposito bij de vereeniging te storten.

Den 18 December wordt besloten ook melk van derden te verwerken en zoo telt de vereeniging thans 96 leden en 3 leveranciers. Het aantal koeien bedraagt 2098 en de geleverde melk in het boekjaar 1935-1938 8.282.883 K.G.

Het bestuur. Zittende v. l. n. r. de heeren B. de Leeuw, secretaris, B. Jonkman, voorzitter, K. J. Terpstra, beheerder. Staande v. l. n. r. de heeren L. W. Dijkstra, H. E. van der Meer en S. A. Vriesema, vice-voorzitter.

VIJF EN TWINTIG JAAR ZUIVELDIRECTEUR

Grouw, 1 Juni. Heden herdacht de heer R. J. Terpstra den dag, waarop hij 25 jaar geleden het beheer van de coöperatieve zuivelfabriek te Grouw op zich nam.

Het heeft den jubilaris niet aan belangstelling ontbroken. Reeds in de vroege morgenuren was de fabriek in vlaggentooi, terwijl ook van menigen molen en boerderij het dundoek wapperde. Tal van gelukwenschen en een 30-tal bloemstukken mocht de familie Terpstra in ontvangst nemen. Van 5½ tot 6½ uur werd gelegenheid geboden de fabriek te bezichtigen. Hiervan werd door velen gebruik gemaakt.

Om 7 uur begaf men zich naar hotel Oostergoo, waar een koffiemaaltijd werd gebruikt. Er heerschte hier een recht gezellige, opgewekte geest. De receptie begon om 8½, uur. Was de groote zaal van Oostergoo reeds vrij bezet, nu liep ze tjokvol.

Tegen negenen heette de voorzitter, de heer S. F. de Jong, allen hartelijk welkom, in het bijzonder richtte hij zich tot mevrouw Terpstra, tot de wederzijdsche ouders en den burgemeester van Idaarderadeel. Hij wees er op, dat dit wel een zeer aangename dag voor den heer en mevrouw Terpstra moest zijn, temeer daar ze het groote voorrecht mochten genieten dat de ouders van beide zijden opgewekt aan dit feest konden deelnemen. Een kort overzicht van de geschiedenis der fabriek volgde, waarin gewezen werd op tijden van hoogconjunctuur en van inzinking, op de uitbreiding van de fabriek en op de verbeteringen in den loop van deze vijf en twintig jaren aangebracht. Wij hebben, aldus spreker, tier, nieuwe leden gewonnen, doch wij hebben geen leveranciers meer, terwijl het aantal koeien met 200 is toegenomen.

Dat de fabriek geworden is, wat ze nu is, danken we voor een groot deel aan onzen beheerder, die steeds op de bres heeft gestaan voor de coöperatie. Met een; „leden houdt uw vereeniging hoog”, besloot de voorzitter.

Hierna werd een „stille prent” vertoond, die een beknopte geschiedenis gaf van de fabriek en welke werd toegelicht door den heer B. J. de Leeuw, secretaris der vereeniging.

Toen verschenen op het podium vier Jonge dames, die, na het zingen van een toepasselijk lied, een mooie schilderij aanboden, vervaardigd door den kunst schilder Joh. Elzinga en voorstellende de fabriek en naaste omgeving.

De heer S. Vriezema, bestuurslid, las een gedicht, waarin hij hulde bracht aan de goede eigenschappen van den directeur.

De heer L. Dijkstra roemde in het bijzonder de groote bereidwilligheid van den heer Terpstra, wanneer men zich tot hem wendt om raad. Daarvan kon vooral de „Jongeren spreken.

De burgemeester, mr. C. N. Renken, kwam feliciteeren namens het gemeentebestuur en wees op het groote belang, dat ons dorp heeft bij een goed beheerde zuivelfabriek. Hij had den directeur leeren kennen als iemand die aan kunde liefde paarde voor zijn bedrijf. En waar deze twee samen gaan, moet dat aan het bedrijf ten goede komen.

Hierna voerden het woord de heer J. J. Visser, voorzitter van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken; de heer B. v. d. Berg als voorzitter van de „Frico”; de heer S. Hepkema, directeur van de Condensfabriek. Allen waren vol lof over' de medewerking steeds van den heer Terpstra ondervonden en achtten hem hoog om zijn groote evenwichtigheid.

De heer R. Kuperus, directeur van de Zuivelbank, richtte eenige woorden van groote waardeering tot den jubilaris, als lid van den raad van toezicht en bood als geschenk een zilveren roomstelletje aan.

Nadat nog het woord was verleend aan de heeren J. N. Mulder, voorzitter van V.V.V. te Grouw; de Jong, voorzitter van den Bond van Directeuren; M. Zijlstra, voorzitter van den Bond van Zuivelarbeiders, afdeling Grouw; H. B. Halbertsma, G. van Essen, die sprak ook uit naam van oud-bestuursleden, Twijnstra, Hartstra, assistent en de Groot, verkreeg de jubilaris zelf het woord.

Hij bedankte, mede namens zijn vrouw, recht hartelijk voor alles, wat men op dezen dag voor hem en zijn familie had gedaan, memoreerde nog even enkele feiten uit de geschiedenis van de fabriek en sloot met den wensch, dat het hem gegeven mocht zijn nog enkele jaren¹ met dezelfde medewerking als tot nu toe ondervonden, aan den bloei van het mooie bedrijf te kunnen werken en beloofde van zijn kant in het belang van de vereeniging zijn beste krachten te zullen geven.

Het was inmiddels ruim één uur geworden toen de voorzitter met een enkel woord de bijeenkomst als geëindigd verklaarde.

De pauzes werden op verdienstelijke wijze gevuld door het ensemble „De Ghessellen van den Spele", wat niet weinig bijdroeg tot verhooging van de gezelligheid.

Het was in alle opzichten een recht feestelijke avond, waarop met voldoening kan worden teruggezien.

¹ Afscheid Terpstra niet gevonden in LC. In het zuiveljaarboek van '49/'50 was opgevolgd door W. Leenstra

Fabrieken van Roordahuizum, Wartena, Grouw en Wirdum in concentratie-voorstel Boeremelk naar **Frico**-Warga?

(Van onze landbouwredacteur)

In overleg met de besturen van de coöperatieve zuivelfabrieken te Wirdum, Roordahuizum, Wartena en Grouw gaat het bestuur van de **Frico** in Leeuwarden op het ogenblik na of de centrale melkinrichting van de **Frico** in Warga ook rechtstreeks voorzien kan worden van boeremelk. Op het ogenblik wordt de melk van de melkinrichting bij de deelgenoten van de **Frico** in heel Friesland vandaan gehaald. De voorstellen van het **Frico**-bestuur houden in, dat de leden van de vier fabrieken hun melk rechtstreeks naar Warga laten brengen, hetgeen stopzetting van de fabrieken met zich zou brengen.

Bij deze concentratie doen zich talloze problemen voor en ze hebben dan ook niet nagelaten om ongerustheid in de dorpen te wekken, nu daarover van directiewege enkele mededelingen over zijn gedaan aan het personeel. Het betreft hier een personeelssterkte van ongeveer honderd man. De hoeveelheid melk, die de melkinrichting in Warga jaarlijks moet aantrekken bedraagt ongeveer 25 miljoen kg, hetgeen over-

eenkomt met de hoeveelheid, die de genoemde fabrieken jaarlijks van hun leden ontvangen. De melkinrichting te Warga ligt centraal in het gebied van deze fabrieken. Bij deze melkinrichting behoeven slechts weinig voorzieningen te worden getroffen, wanneer er boeremelk wordt ontvangen. Voorstellen over deze concentratie zullen de leden van de fabrieken eerlang bereiken

Grouw gaat nader op **Fricoplan** in

Evenals het bestuur van de coöperatieve zuivelfabriek te Roordahuizum heeft nu ook het bestuur van de fabriek in Grouw van de leden machtiging gekregen om nader op de concentratieplannen van de **Frico** in te gaan. De ledenvergadering nam dit besluit gister met grote meerderheid van stemmen.

Knipsels uit Leeuwarder Courant

Bovenste 23 maart 1959

Rechts 2 april 1959